

Cristian Măduță: „Conceptia filosofică a lui Vasile Goldiș asupra istoriei”
Editura „Vasile Goldiș” University Press, Arad, 2013, 188 p.

Lect. univ. dr. Ilie GHERHEȘ

Unul dintre cele mai frumoase și inteligente discursuri ale spiritului uman este, poate, cel al filosofiei istoriei. În acest demers proiecția inteligentă despre trecut pornește de la mărunțișul cronologic al ofertei gesturilor umanității și se oprește la analiza, la sinteza rafinată a extragerii de învățăminte.

Pornind de la premisa că „Vasile Goldiș este omul politic care a făcut istorie” (p. 7), autorul cărții de față ne propune o decriptare a uriașei personalități ardeleno - Vasile Goldiș dar și o înțelegere a filosofiei sale politice în cheia istorică, în „viziunea de ansamblu a vremii sale, sfârșitul secolului al XIX lea și primele decenii ale secolului al XX lea” (p. 7).

Edificat asupra balanței valențelor filosofice ale discursului politic al lui Vasile Goldiș, universitarul arădean Cristian Măduță își concepe ambientul discursiv-intelectual al elaborării propriei abordări filosofice în trei capitole: I. Conceptia filosofică a lui Vasile Goldiș asupra istoriei; II. Idei filosofice în discursul politic al lui Vasile Goldiș și III. Filosofia politică a lui Vasile Goldiș după Marea Unire.

Într-o complicitate mai mult decât evidentă autorul nostru încearcă să ne prezinte convingător atât ambivalența noțiunii de „istorie” în limba română, deopotrivă cu „pluralitatea de sensuri subsumate celor două semnificații, cât și modul de rezolvare al ecuației istorice, respectiv raportul adecvat, convingător, între trecutul pe care îl evocă și prezentul în care trăiește (istoricul - n.n. I.G.)” (p. 10).

Invocând „pătrunderea <<conștiinței istoricității>> în sistemele de cultură, (limbaj, drept, mit, religie, poezie și, în sfârșit, filozofie” (p. 12), analistul din rândurile de față îl pregătește pe cititor pentru marea provocare, respectiv dilema cum se face că „adevărul istoric poate fi înțeles, dar nu poate fi explicat după criteriile științelor naturii” (p. 11). Etalând o bogată și diversă bibliografie a subiectului de referință, D-l Cristian Măduță rezumă: „Dar, ca oricare știință, și istoria urmărește adevărul. Prin urmare, problema obiectivității istorice implică filosofia în căutarea adevărului, pentru că obiectivitatea nu semnifică o întâmplare, ci o necesitate, deci universalitate” (p. 15). Familiarizându-ne încet-încet cu alte nestemate de istorie a filosofiei, Cristian Măduță ne propune propriile convingeri asupra domeniului vast și fascinant al interpretării filosofice a istoriei, apelând, folosind forțat o terminologie de azi - ca motor de căutare chiar filosofia, știința supremă care stabilește adevărul tuturor științelor, inclusiv al istoriei, deci.

Aventura intelectuală a colegului nostru arădean, pornind de la dubla premisă axiologică privind istoria, respectiv viziunea integratoare și anvergura metodologică a conceptului, continuă apoi descrierea celor trei sensuri ale istoriei: consmocentric, antropocentric și metafizic, încheind așa cum se cuvine cu dilema dacă este sau nu istoria artă sau știință?

Concedând că „Pentru Vasile Goldiș, istoria nu poate fi doar un obiect de studiu academic, fără finalitate în prezentul cotidian” (p. 52)

și că „Viziunea asupra istoriei trebuia, cred, să funcționeze ca un argument care să legitimeze acțiunea politică” (p. 52), exegetul Cristian Măduță identifică influențe asupra gânditorului filozof Vasile Goldiș, atât din Herbert Spencer, cât și asemănarea cu concepția lui A.D. Xenopol.

Admirând cu asupra de măsură „misiunea persistenței neamului românesc” (p. 61), „Vasile Goldiș este autorul mai multor lucrări de istorie-inclusiv universală, de manuale de istorie, demonstrând încă din anii studenției o deschidere spirituală către universalitate, o vocație pentru reflecții asupra fundamentelor istoriei umanității” (p. 61) - scrie autorul, enumerând apoi exemplele edificatoare în acest sens: „adevărul, dreptatea, iubirea aproapelui (frățietatea), libertatea, fericirea omenirii, frumosul, cultura, bunătatea etc.” (p. 73).

Puține au fost personalitățile care au avut prilejul istoric de a trăi momentul apoteotic, astral al Marii Uniri și, apoi pe cel al reconstruirii post-factum Vasile Goldiș este unul dintre acei corifei care își „mărturisea crezul axiologic..., acela că <<hotărârile de la Alba-Iulia au să rămână pe veci o glorie a Adunării Naționale de la 1 Decembrie 1918, fiindcă prin ele se proclamă principiile eterne ale dreptății, ale libertății și ale păcii de totdeauna în lume>>” (p. 80).

Aceste fraze de sfârșit ale vieții sale, ne încredințează autorul exegezei, sunt în concordanță cu „noul duh al vremurilor”, iar în articolul „Război și pace”, din anul 1918, ilustrul gânditor enunța că realizarea unirii tuturor românilor este o „consecință a logicii istoriei naționale și universale”: „Istoria - scria Vasile Goldiș, a adus iarăși aminte celor puternici, că nu este împărăție dăinuitoare fără de aceea își are ființă adâncă în sufletele oamenilor care trăiesc întrânsa, iar lumina și căldura și netreamățul sufletului roditor de

viață și de putere este libertatea națională” (p. 81).

În cel de-al doilea capitol - „Idei filosofice în discursul politic al lui Vasile Goldiș” încă de la început ni se subliniază faptul că „Vasile Goldiș este un om politic ghidat de o etică și o filosofie umanist-creștină” (p. 107). În consecință Vasile Goldiș a avut un rol decisiv la înlocuirea pasivismului politic al românilor ardeleni, membri ai Partidului Național Român și trecerea la activismul politic; el, Vasile Goldiș redactând apelurile „Către popoarele lumii” și „Către națiunea română”. Dintre ideile filosofico-politice ale lui Vasile Goldiș, Cristian Măduță identifică unele care i-au fost adevărate manifeste de credință: istoria societății este condusă de legi obiective; societatea evoluează prin utilizarea rațiunii, credinței și valorilor universale; legea vieții impune organismelor sociale o evoluție graduală ș.a. În același timp autorul de față remarcă faptul că marele tribun arădean era convins că ideea națională este ideea dominantă a vremii.

Este prezentat apoi, poate nepermis de sumar Manifestul „Către popoarele lumii, discurs agrementat cu argumente din toată filosofia lumii dar mai ales exprimând năzuința pentru libertate a întregului neam românesc (s.l.n. I.G.) „cu care voim a fi de azi înainte” (p. 113).

Vasile Goldiș a propus data de 1 decembrie pentru marea adunare a românilor, a propus locul - Alba-Iulia, a elaborat Cuvântarea solemnă de la Alba-Iulia ș.a. toate aceste mari încercări naționale, epocale chiar le-a făcut din convingerea că „ideile acestea le-a copt istoria” (p. 116) și că „civilizația ne-a eliberat”, prin noua paradigmă mondială enunțată de președintele american W. Wilson, respectiv dreptul popoarelor la autodeterminare.

Din subcapitolul „Influente ale filosofiei europene” autorul ne face să înțelegem că Vasile Goldiș prin toată

pregătirea sa filosofică încerca să găsească soluții și argumente la problema noastră națională. Vasile Goldiș a fost profund implicat în conștientizarea rolului învățământului și al Astei în mișcarea națională transilvăneană.

În ultimul capitol intitulat „Filosofia politică a lui Vasile Goldiș după Marea Unire” autorul studiului de față reușește să ne convingă că deși după Marea Unire din 1 Decembrie 1918 al cărei mare artizan a fost, deși Vasile Goldiș este încercat de grele interogații socio-politice, totuși „gândirea lui Vasile Goldiș a fost consecventă și aplicată la problema națională și realizarea unor reforme în noul stat român” (p. 132).

Consistența ideatică a acestui demers tipografic poate fi înțeleasă doar prin lumina și luminarea Bibliografiei de la sfârșit, o enumerare impresionantă de cărți, studii, articole, discursuri dar și „comentarii la opera lui Vasile Goldiș”.

Exprimându-ne admirația noastră intelectual-profesională față de universitarul arădean Cristian Măduță pentru reușita volumului de față, încheiem prin a constata că autorul a devenit, în opinia noastră, nu numai un exeget al lui Vasile Goldiș ci, mai mult, chiar un complice peste timp al concepției sale filosofice și chiar a discursului politic al marelui tribun.